

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2171	14 september 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 47/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2171 d.d. 14 september 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

~~STG. CONFIDENTIEEL~~

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

47/95

(Afgesloten 141200B SEP 1995)

Conclusie/voorzicht

Er zijn aanwijzingen voor een zekere verbetering van de samenwerking tussen de (Bosnische) Kroaten en Moslims. Beide partijen lijken in west-Bosnië gecoördineerde operaties te hebben ingezet. Er is echter nog geen reden om aan te nemen dat beide partijen hun (tegenstrijdige) strategische doelstellingen hebben bijgesteld. Nieuwe onderlinge conflicten in de gebieden waar de belangen niet parallel lopen, blijven tot de mogelijkheden behoren.

Volgens recente meldingen zijn de "Joegoslavische" strijdkrachten direct betrokken geweest bij de voorbereiding en uitvoering van de verovering van Srebrenica. Daarbij is echter irritatie ontstaan over het Bosnisch-Servische optreden, omdat de "Joegoslavische" militairen de moorden die na afloop van de operatie zijn gepleegd, uit tactische overwegingen verwierpen.

Van Albanese zijde is nogmaals (internationale) aandacht gevraagd voor het onopgeloste vraagstuk van Kosovo.

Er is een overeenkomst gesloten tussen Griekenland en Macedonië over een aantal twistpunten. Als uitvloeisel daarvan heeft eerstgenoemd land aangekondigd de handelsblokkade tegen het buurland op te heffen. Over de naamgeving van Macedonië zal echter naar verwachting vooralsnog onenigheid blijven bestaan.

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische minister voor betrekkingen met de VN, Muratovic, heeft op de Bosnische televisie aangekondigd dat op korte termijn een nieuwe Grondwet voor Bosnië-Herzegovina zal worden opgesteld. Hij gaf aan dat het besluit hiertoe een uitvloeisel was van het recente akkoord van Genève. In dat kader sprak hij tegen dat in dit akkoord sprake is van erkenning van een Bosnisch-Servische staat; volgens Muratovic is er hoogstens sprake van een autonoom Servisch gebied in Bosnië-Herzegovina. Het voornemen om een nieuwe Bosnische Grondwet te formuleren houdt waarschijnlijk verband met de bepaling in het akkoord van Genève dat de wetgeving van de binnen Bosnië-Herzegovina te vormen "componenten" (te weten een Servische en een Moslim/Kroatische) niet

strijdig mag zijn met de Grondwet van Bosnië-Herzegovina. Mogelijk willen de Bosnische autoriteiten de Grondwet van het land zodanig herschrijven dat de ruimte voor Bosnisch-Servische autonomie en samenwerking met Servië zelf beperkt wordt. Door een dergelijke stap zou de kans dat het akkoord van Genève daadwerkelijk de basis kan vormen voor een vredesregeling, nog verder afnemen.

Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische president Tudjman maatregelen neemt om de samenwerking met de Bosnische autoriteiten te verbeteren. In dat kader zou hij onder meer het ontslag hebben bevolen van meer radicaal-nationalistische politieke en militaire leiders in Herceg-Bosna, de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina. Zo is onlangs de opperbevelhebber van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO), Roso, die in het kader van zijn functie mede verantwoordelijk was voor de strijd tegen de Moslims in 1993/94, van die functie ontheven. Ook de HVO-commandant die in 1993 verantwoordelijk was voor de moord op Moslim-burgers bij Stupni Do, Rajic, is ontslagen. Zelfs de politieke leider van de Bosnische Kroaten, Kordic, zou op het punt staan ontslagen te worden. Ook Kordic bekleedde deze functie al ten tijde van de strijd tegen de Moslims.

De genoemde mutaties lijken vooral van tactische aard en met name bedoeld om tegenover de Westerse en islamitische wereld de positieve opstelling van Tudjman ten aanzien van samenwerking met de Bosnische Moslims te illustreren. Vooralsnog is er geen reden om aan te nemen dat Tudjman zijn uiteindelijke doelstelling, te weten een maximum aan autonomie voor de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina en, indien de politieke en militaire omstandigheden het toestaan, vorming van een Groot-Kroatische staat, heeft bijgesteld. Nog onlangs hebben Bosnisch-Kroatische media gesteld dat de staatsinstellingen van Herceg-Bosna, de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina, verder versterkt dienen te worden. Overigens is opmerkelijk dat Roso momenteel een functie bekleedt in het Kroatische ministerie van Defensie. Hoewel deze functie weinig praktische inhoud lijkt te hebben, vormt Roso's benoeming op die post toch een nieuwe indicatie van de nauwe banden tussen de Kroatische regering en de Bosnische Kroaten.

De top van de Bosnische strijdkrachten (ABiH) heeft de EU-waarnemersmissie onlangs in kennis gesteld van het voornemen de west-Bosnische plaats Jajce in te nemen. Deze operatie zou worden uitgevoerd in samenwerking met de HVO en op korte termijn moeten worden afgerond. Inderdaad is er de afgelopen tijd weer sprake van toegenomen aanvallen van ABiH-zijde op de plaats Donji Vakuf, die de belangrijkste toegangsweg van Sarajevo naar Jajce beheerst. Ten zuiden van Donji Vakuf heeft de HVO eveneens offensieve operaties geïnitieerd. Naar eigen zeggen hebben HVO-eenheden de afgelopen dagen ruim 1500 km² veroverd, met inbegrip van de plaats Sipovo ten zuiden van Jajce. Zelfs zouden zij inmiddels laatstgenoemde stad hebben veroverd, maar dit is nog niet bevestigd. Indien deze meldingen juist zijn, hebben de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) de afgelopen dagen opnieuw grote gebieden verloren, met inbegrip van in meerderheid door Serviërs bewoonde gebieden als Sipovo. Jajce had echter vóór de oorlog een Moslim-meerderheid. De stad, waar in 1945 door Tito de Volksrepubliek Joegoslavië is uitgeroepen, is evenwel reeds in 1992 door de Serviërs veroverd en is van strategisch belang omdat zij een belangrijk kruispunt van wegen domineert. Overigens is de samenwerking tussen Moslims en Kroaten in centraal-Bosnië opmerkelijk tegen de achtergrond van de

voortdurende onderlinge twisten in andere delen van Bosnië-Herzegovina, zoals de steden Bihac en Mostar.

De afgelopen dagen heeft ABiH gemeld de VN-route "DUCK" nu volledig onder controle te hebben. Deze route in noordoost-Bosnië voert vrijwel volledig over door de Moslims gecontroleerd gebied, maar werd voor een klein deel bestreken door Serviërs in het ten zuiden van de stad Doboj gelegen Ozren-gebergte. In het verleden heeft de ABiH herhaaldelijk pogingen gedaan om het Ozren-gebergte in het algemeen, en de route "DUCK" in het bijzonder, volledig onder controle te krijgen. Deze zijn echter alle mislukt, met name wegens gebrek aan zware wapens aan ABiH-zijde.

Vorige maand heeft de Iraanse ambassadeur in Sarajevo voorgesteld dat zijn land openlijk zou verklaren zich niet meer gebonden te achten aan het VN-embargo op wapenleveranties aan de Bosnische regering. Dit voorstel is echter afgewezen door de Bosnische autoriteiten en met name door premier Silajdzic. Hij heeft de Iraanse regering verzocht de wapenleveranties voort te zetten, maar het Westen niet te provoceren door een dergelijke openlijke aankondiging. Achtergrond van deze opstelling van Silajdzic is primair de wens de Bosnische betrekkingen met het Westen niet nodeloos onder druk te zetten. Ook bestaat er bij Silajdzic evenwel vrees dat Iran zijn invloed op Bosnië-Herzegovina verder uitbreidt. Silajdzic is één van de aanvoerders van de gematigde, pro-Westerse stroming in de Bosnische politiek.

De burgemeester van Banja Luka, Radic, heeft onlangs in een vertrouwelijk gesprek toegegeven dat de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ) regelmatig wapens leveren aan de VRS. Hij onderstreepte dat de opperbevelhebber van de VRS, Mladic, tenminste eens per week naar Belgrado reist voor overleg met de Servische president Milosevic en de Chef Staf van de VJ, Perisic. Het besluit om in juli Srebrenica aan te vallen was volgens Radic genomen na consultaties met beide Servische functionarissen, maar zonder overleg met de Bosnisch-Servische president Karadzic. Ook andere berichten wijzen erop dat "Joegoslavische" functionarissen een directe rol hebben gespeeld bij de (voorbereiding van de) aanval op Srebrenica. Deze meldingen onderstrepen de betrokkenheid van "Joegoslavië" bij het conflict in Bosnië-Herzegovina.

Overigens zijn er aanwijzingen dat in leidende VJ-kringen grote irritatie is ontstaan over de moorden die door de VRS zijn gepleegd na de verovering van Srebrenica. Hoewel deze operatie klaarblijkelijk is uitgevoerd met goedkeuring en (materiële en personele) steun vanuit Belgrado, was de "Joegoslavische" Generale Staf ervan uitgegaan dat het zou gaan om een puur militaire operatie, vergelijkbaar met de Kroatische verovering van Sector West in mei jl. De gemelde "Joegoslavische" irritatie zou overigens niet zozeer samenhangen met verontwaardiging over de moord op burgers, maar veel meer met het feit dat daardoor de VN en NAVO nodeloos geprovoceerd zijn en ABiH-militairen minder dan voorheen geneigd zijn zich over te geven uit vrees voor executie. Ook heeft de val van Srebrenica aanleiding gegeven tot twijfel in de top van de VJ over de mate waarin Mladic door "Joegoslavië" kan worden gecontroleerd. Er zou zelfs sprake zijn van enig begrip voor de huidige NAVO-operaties in Bosnië-Herzegovina.

Vermeldenswaard is dat Radic door Milosevic wordt beschouwd als een potentiële nieuwe Bosnisch-Servische president. Radic zou in vergelijking met Karadzic eerder bereid zijn de politieke instructies van Milosevic op te volgen. Tot dusverre wordt de Bosnisch-Servische politiek gedomineerd door Serviërs uit oost-Bosnië. Hiertegen bestaat al geruime tijd verzet van de kant van de Serviërs uit west-Bosnië, en met name uit Banja Luka, de traditionele west-Servische hoofdstad. Milosevic zou met name de positie van de Serviërs uit west-Bosnië willen verbeteren, in de hoop dat zij een effectief tegenwicht kunnen vormen tegen het oost-Bosnische establishment in Pale. Milosevic hoopt dat langs die weg een grotere concessiebereidheid van de Bosnische Serviërs kan worden afgedwongen, die uiteindelijk de weg vrij kan maken voor opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië".

Naar verluidt heeft de Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Sacirbey onlangs een overeenkomst gesloten met zijn Kroatische ambtgenoot Granic om de opstelling ten aanzien van UNPROFOR/UNCRO nauwer te coördineren. Met name over de kwestie van het al dan niet verlengen van de VN-mandaten in beide landen zou gezamenlijk moeten worden beslist. Premier Silajdzic is echter van mening dat beide regeringen onafhankelijk van elkaar over deze kwestie moeten kunnen beslissen. Een afspraak om over een mandaatsverlenging een gezamenlijke beslissing te nemen zou passen in het streven van Tudjman c.s. om de samenwerking met de Bosnische regering te verbeteren. Sacirbey heeft van zijn kant met deze afspraak vermoedelijk willen voorkomen dat een eventuele aftocht van UNCRO uit Kroatië tevens het vertrek van UNPROFOR uit Bosnië-Herzegovina onvermijdelijk zou maken vanwege de afhankelijkheid van UNPROFOR van Kroatië op logistiek gebied, ook wanneer dit voor de Bosnische regering minder gewenst zou zijn.

Kroatië

Kroatische functionarissen maken melding van een aanval met meervoudige raketwerpers op Kroatisch gebied in west-Slavonië (de voormalige Sector West) en bij Petrinja (ex-Sector Noord). Deze aanvallen zouden zijn uitgevoerd vanaf Bosnisch-Servisch gebied ten zuiden van de grensrivier Drina. De aanvallen zijn niet bevestigd door [REDACTED] laatstgenoemden hebben gesteld te betwijfelen of de beschietingen daadwerkelijk hebben plaatsgehad. Denkbaar is dat de Kroatische regering melding maakt van dergelijke incidenten om in de toekomst verdere militaire initiatieven in Bosnië-Herzegovina te rechtvaardigen; zoals bekend bevindt zich ten zuidoosten van de voormalige Sector West, rond de Bosnische plaats Orasje, een enclave van (Bosnische) Kroaten. Overigens zouden deze meldingen eveneens kunnen worden gebruikt om in een later stadium aanvallen op de resterende "Servische" gebieden in Kroatië te rechtvaardigen.

Servië/Montenegro

De Albanese president Berisha heeft "het Westen" het gebruik van Albanese bases aangeboden voor de bestrijding van de VRS. Tevens heeft hij ervoor gepleit het wapenembargo tegen "Joegoslavië" pas op te heffen wanneer een aanvaardbare oplossing is gevonden voor de problemen met betrekking tot de Servische, voormalig autonome provincie Kosovo. Kennelijk vreest Berisha dat het akkoord van Genève, dat een basis kan leggen voor een vredesregeling in Bosnië-Herzegovina, aanleiding kan zijn voor de versoepeling van VN-straftmaatregelen tegen "Joegoslavië" zonder dat met het Kosovo-vraagstuk rekening wordt gehouden. Met het genoemde pleidooi wil Berisha er kennelijk nogmaals op wijzen dat

aanvankelijk aan opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" ook andere, niet op Bosnië-Herzegovina betrekking hebbende voorwaarden zijn gesteld, zoals met name een regeling voor de onderdrukte Albanese meerderheid in Kosovo. Albanië heeft in het verleden herhaaldelijk bezorgdheid geuit over het lot van de Albanese in Kosovo; nog onlangs heeft Berisha onderstreept dat zijn land zich niet afzijdig zal houden indien er in Kosovo gevechten uitbreken. Ook heeft het geprotesteerd tegen een door de Serviërs geuit voornemen een monument voor de Albanese onafhankelijkheid in Kosovo te vervangen door een plaquette ter ere van Kroatisch-Servische vluchtelingen.

Macedonië

Griekenland en Macedonië hebben eerder deze week een overeenkomst gesloten die een basis moet vormen voor de oplossing van de onderlinge problemen. In dat kader heeft Macedonië toegezegd de "Ster van Vergina", een door de Grieken als Grieks cultuurbezit beschouwd symbool, uit de staatsvlag te verwijderen. Beide landen erkennen elkaars grenzen. Als uitvloeisel van dit akkoord heeft Griekenland aangekondigd de handelsblokkade tegen Macedonië op te heffen. Over de naamgeving van de republiek Macedonië, waartegen Griekenland eveneens bezwaar maakt omdat deze aanspraak op Grieks grondgebied zou impliceren, zullen nadere onderhandelingen worden gevoerd.

Zoals bekend waren er reeds enkele weken indicaties voor een zekere toenadering tussen beide landen. Het opgeven van het gebruik van de "Ster van Vergina" en de expliciete erkenning van de Griekse noordgrens vormen in politiek opzicht aanzienlijke concessies van Macedonische zijde, hoewel er gezien het beperkte militaire vermogen van Macedonië uiteraard geen sprake was van een daadwerkelijke dreiging tegenover Grieks grondgebied. De Macedonische regering heeft deze toezeggingen gedaan om de bestaande economische crisis in het land, die werd verergerd door de Griekse blokkade, niet nog verder te verscherpen. De Macedonische regering heeft echter steeds onderstreept dat ten aanzien van de naamgeving geen concessies zullen worden gedaan. De onderhandelingen over dit punt zullen naar verwachting langdurig en moeizaam blijken.